

גובה האחדות

הרב נתנאל יוסיפון

בעקבות הביירוים בנושא האחדות שאנו עורכים לאחרונה, ראיתי מקום להביא לפניכם הרהורים בנושא. כמוכן, שהנושא גדול ורחב וטעון בירור נוסף, אך תן לחכם ויחכם עוד...

כולנו רוצים אחדות ומתפללים יום יום "ה' יברך את עמו בשלום". כולנו גם יודעים שבאחדות טמון כח רוחני גדול, שבכוחו להיטיב לישראל. כך מצינו, שישראל עמדו וקיבלו תורה בשעה שעמדו כאיש אחד בלב אחד נגד ההר. בימי מרדכי ואסתר ניצלו ישראל מן הגזירה להשמידם בזכות "לך כנוס את כל היהודים", ואפילו בימי אחאב הרשע היו ישראל נוצחים את אויביהם בזכות שלא היו ביניהם דלטורים (דוברי לשון הרע).

אולם, בכל זאת מצינו, שגדולי ישראל מאז ומעולם עמדו להגן על דברי תורה גם במחיר ויתור על האחדות. כך הן כל המחלוקות בהלכה. כך נהג משה כשירד וראה את המחולות מסביב לעגל, וכך נהג מרדכי בשעה שרצו ישראל להשתתף בסעודתו של אותו רשע. נרמזו הדברים בפסוק "האמת והשלום אהבו" - האמת קודמת לשלום. מדוע?

לשם כך עלינו להתבונן בעומק המושג אחדות, ומדוע היא כה חשובה?

מצינו במשנה (אבות ד, א) את דברי בן זומא "איזהו חכם הלומד מכל אדם". נשים לב - לא כתוב שלמד מכל אדם בלשון עבר אלא "הלומד" בלשון הווה, שהרי מציאותית אין אדם שלמד מכל האנשים בעולם, שהרי זה בלתי אפשרי. אלא שהדגש הוא שהאדם הזה הוא בבחינת "לומד" בהווה. גם אם לא למד הרבה בעבר הרי הוא כל הזמן לומד, פתוח ושייך לחכמה המצויה בכל האנשים.

מדוע דווקא אדם כזה הוא חכם? יש כאן אמירה עמוקה על מושג החכמה, שנכונה בכל המושגים הרוחניים. גשמיות היא מוגבלת, רוחניות היא אין סופית. לפיכך, ברור שהחכמה שהיא מושג רוחני לא נמצאת רק באיש אחד, כי אז היא היתה מוגבלת - גשמית. החכמה נמצאת אצל כל האנשים, כל אחד יש לו חלק ממנה, וביחד היא רוחנית אין סופית. רק מי שמאזין לכולם, שייך לאין סופיות זו. מכאן נובעת גם חשיבותה של האחדות. בהצטרפות כל היהודים וכל הכוחות יחד, מתגלה בהם האמירה הרוחנית האין סופית של ישראל (ענין אורות התחיה יח).

המציאות השלמה היא הסנהדרין שם ישבו כל גדולי ישראל, לבנו את הסוגיות במשותף, הביאו איש איש את תורתו ומטענו הרוחני, ולבסוף הכריעו את הדין באמירה אחת המשלבת ומאחדת את החכמה כולה. אולם במציאות חסרה כמו ימינו, ההתלבטות שעומדת בפנינו היא: האם להתאחד מסביב למכנה משותף נמוך או לאחוז בדגל גבוה וחלקי. יש אף גרוע מזה: לעיתים עלינו להכריע בין התאחדות מסביב לדברים שליליים שנוגדים את התורה, או לאחוז בתורה ובדרכה. ברור לאור דברנו, שמוטב ללכת בדרך התורה ולהתרומם יחד עם חלק מהאומה מאשר לוותר ולהתאחד מסביב למכנה משותף נמוך, שהרי כל מגמתה של האחדות לצרף את הנקודות הרוחניות לאור אין סופי. זוהי הוראת התורה "לא תהיה אחרי רבים לרעות" (שמות כג ב עפ"י רש"י שם). כך הוא גם המעשה (סנהדרין כו). בחזקיהו ושבנא. מפלגתו של שבנא מנתה מאה שלושים אלף ואילו מפלגתו של חזקיהו מנתה רק מאה ועשר אלף. כאשר בא סנחריב על ירושלים לכבשה, רצו מפלגתו של שבנא להכנע, ואילו חזקיהו התנגד. חשש חזקיהו שהקב"ה יטה בדעתו אחר הרוב. בא נביא ואמר לו - קשר רשעים אינו מן המניין. אין הולכים אחר הרוב לרעה.

המקרים בהם שיבחו חכמים את האחדות הם מקרים בהם התאחדנו מסביב למטרות טובות - האחדות מסביב למתן תורה, מסביב לתפילה בימי מרדכי, ועוד. (בימי אחאב -האיחוד הטוב היה, שהיו יוצאין למלחמת כיבוש הארץ. באמת על איחודו של יהושפט עם אחזיהו הרשע שלא למטרות מצוה נאמר "בהתחברך לאחזיהו פרץ ה' את מעשיך" - דברי הימים ב כ לו).

כמובן זוהי מציאות חסרה. לכתחילה טוב היה להתאחד ולהתרומם. גם במציאות חסרה אסור לבזות ולהכפיש את מי שחולק עלינו, אלא עלינו לחלוק עליו עניינית. יותר מזה- עלינו תמיד להמשיך ולשאוף במחשבה ובמעשה לכנס מסביב לדגל הגבוה את כל ישראל, אלא שכרגע הדרך עוברת במחלוקת זמנית. אם נלך בדרך זו, ולא נוותר על אף גרגר משאיפותינו הרוחניות, נוכל לאט לאט לעלות ולשאוף לאחר את כל הכוחות הרוחניים הטובים הפזורים בכל חלקי האומה, ונוכה לחזון המרומם של האחדות השלמה אותו הציב הרב (אורות התחיה יח): "יחד עם ההגנה שכל אחד קרוא להגן, על אותו הכח המיוחד שהוא מקושר אליו... ידע איך להשתמש בכוחות שהם מוצאים להם מקלטים באנשים אחרים ובדיעות אחרות, למען ישרים את עצמו ואת דעתו... באופן זה נוכל לקוות להגיע למצב של חיים הראויים לגוי אחד בארץ". זוהי דרכם של ת"ח, שיודעים לחלוק לשם שמים ובכך הם מרבים שלום - שלמות בעולם.